

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden

szombaton és szombaton este.

Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVVYONDAIA (Iskola-utca 4. sz.)

Felelet Széll Kálmának.

(Q.) Az akció reakciót szül. Ez a dolgok kérelhetetlen logikája. Bizonyítja a világesemények lefolyása, a hétköznapi élet surlódása. Kis és nagy események meghozzák a reakciót, pontosan megjön az, mint maga a halál. Emberileg meg nem fejthető problema marad csak az, hogy mily irányú lesz a reakció? Ez ép oly kiszámíthatatlan marad, mint nem tudjuk azt, hogy a hegyről megindított szikla mily irányt vesz és hol fog megállani.

Széll Kálmán főminister jónak látta akciót indítani az alig husz tagból álló néppárt ellen. Minapi beszédében elítélte a néppárt törekvéseit. Ugy állította oda az ország közvéleménye elé e lelkes csoportot, Magyarország sok millióra menő katolikusának e Leonidási seregét, mint guny tárgyat. Megdőbbsent az ország e beszéd hallatára. Hát Magyarországon lehet így is beszélni a katolicizmust képviselő pártokról? Lehet a fő miniszteri székből meggyanusítani a katolikus érdekek képviselőit? Mi hát Magyarországon a katolicizmus? Ha veszélyes elvek hirdetője, el kell nyomni vasvesszővel; de ha nem az, úgy nem szabad meggyanusítani képviselőit. A főminiszteri

székből nem szabad. Gonosz és czudar támadásokat nap-nap után hallunk a katolicizmus ellen, de piczinyke emberkéktől, csodás individuumoktól. Ez nem bánt, ez nem sért. De a főminiszteri szék komoly politikusanak nem szabad az epigonok fegyveréhez nyulni. Széll Kálmán hatalmának zenitjén, rengeteg többségének tudatában nem üzhet vidéki politikát. Vagy talán fél a kis néppárttól? Ha igazsága van e pártnak, úgy nincs hatalom, mely megtörje; ha hamis vagy éppen veszélyes uton halad, úgy megszűnik önmagától is, még mielőtt nagyra nőne. Miért tehát a félelem? Ma már minden polgára a hazának tud a maga lábán járni, már nem ül fel üres jelszavaknak, s ha a legközelebbi jövőben e párt mellett nyilatkozik meg az ország, úgy Széll Kálmán csak Heródesi félelmét dokumentálta; ha pedig az ellenkező történik, úgy mi oka sincs félelemre.

A néppárt ellen intézett támadás sokkal előbb megszűlt a reakciót, mint várni lehetett volna. Széll Kálmán beszéde népszerűtlenné akarta tenni a néppártot, de éppen az ellenkező történt. Mintegy feleletül a főminiszter beszédére Kaas Ivor báró Magyarországot egyik legkitűnőbb publicistája belépett a nép-

pártba. Egy harezossal ismét több. Egy ellenséges beszéd eredményének elég. A néppártnak soha nem lesz vesztett ügye, ha az ellenpárt támadásával ily eredményt ér el.

Az akció reakciót szül.

A néppárt Kaas Ivor báróban nem csupán egy ember többletet nyert; az ő belépése a néppártba nyílt dokumentálása Széll Kálmán erőltetett támadásának és nyílt elitélése. Belépését így indokolja: „Egyesülnek és szövetkeznek, kik a keresztény vallást megtagadják, ellenzik, gyűlölik, gyalázzák, üldözik, annak elnyomására eszközöl az államot, törvényhozást és kormányt használják fel. Ezen antikeresztény ligával szemben nem a felekezetek versengése, hanem külsőszerű támogatása szükséges.” Nem a pártpolitikai gyűlölet, nem kicsinyeskedés hozta tehát őt a néppárt zászlaja alá, de jogtalanul megtámadott és oly sokszor meggyalázott katolicizmus ügyének igazsága. És ezt protestáns létére is nyíltan vallja. Megmarad protestánsnak továbbra is, és mint ilyen fog küzdeni az üldözött keresztény elvek igazaiért. A néppártot, mint keresztény alapokon álló pártot akarja támogatni, melynek kebelében helyet talál mindenki, a ki Magyarországon a keresztény elvek igaz-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Társadalmi szokások.

Írta: Özv. Személyi Kálmán.

(Folytatás.)

Sokat küzdött, egyebekben is a szokás a divat változásaiival. És ha új társadalmi rendszerek alakulása mindig heves rázkódással jár, az csak bizonyítja a szokás nagyhatalmi állását.

Hogy is ne volna a szokás nagy hatalom, mikor még az erős férfit is vasmarokkal kormányozza. A társadalmi szokásnak ezer és ezer parancsa van az ő külső megjelenésére is. Szigorúan előírja mikor milyen kabátban, nyakendőben, keztyűben jelenjék meg, mely időközben, a napnak mely órájában tegye látogatásait. Ott hogyan mozduljon, hogy tegye kalappját stb. stb. Különösen pedig arra van szigorú előírása, hogy hogyan szólítsa meg embertársait, . . .

Igen ám a megszólítás szokásai azok, melyek már nagyon sok galibát okoztak a társaság mindkét nembeli tagjainak. A római embernek ebben az irányban sohasem volt összehatózó, mert ő mindenkit „te”-nek szólított. A francziának sem, mert ő általában csak az „ön” szólítást használja. Többi Európában azon-

ban másként áll a dolog. Magyar vidékeken egyenlő talajon mozgó emberek tegezik egymást s itt az a „te”-szó nem kötelez semmire, ellenben Angliában, Németországban a „te” szólítás ritkább s így mélyebb jelentőségű.

Különböztünk is bizalom jele a tegezés és nemcsak a családban, hanem a társaságban élő egynemű egyének alkalmazzák. Csodálatos, csak az, hogy ez a „te”-szó, mely a bizalom jele, már annyi meghasonlítást idézett elő a mi egységességnek nem nevezhető társadalmunkban.

Két eset lehetséges. Vagy nem szólítja „te”-nek a társadalmi embert az, a kitől várja. Vagy „te”-nek szólítja az, a kitől nem veszi szívesen. Rendesen az idősebbé a kezdés joga, de sokszor a rangosabbik kezd, vagy utasítja vissza, a miből rengeteg társasági bonyodalom keletkezik.

Nemkülönböztünk bonyodalmasak az étkezésre vonatkozó társadalmi szokások is. Hogyan együnk? Mikor együnk? fontos szokásbeli kérdések, sőt abba is bele szól a társadalmi szokás, hogy mit együnk? Az előtt például kávét szoktak felszolgálni délutáni látogatásoknál, mert a kávé gyorsan hat az emésztő szervekre ez által az agyra; jó kedvre hangol és megoldja a nyelveket, a miért a kávét kezdtük a pletyka szimbólumának tekinteni. És talán azért szokás ma-

a zsuroknak nevezett összejöveteleken theát felszolgálni.

A zsurozók ugyan esküdni mernek, hogy a thea mellett is csak úgy virágozik a pletyka, mint előbb a kávé mellett; de hát azt kell adni a vendégnek, a mit adni szokás.

Ebbe a dologba hébe-hóba beleszólnak az anyagi viszonyok is. De abba már semmi hatalomnak nincs beleszólása, a mit a társadalmi szokás az étkezés mikéntjére nézve előír.

Ezek a szokások is különbözők voltak a különböző időkben. A középkorban páronként tálatlak a vendégeknek. Egy férfi és egy nő egy tálból evett és pedig kanállal, mert a villa még ismeretlen volt. Előbb a levest kellett lekannalazni, aztán juthattak kezeikkel a bushoz vagy gombócokhoz. Veszélyes lett volna a megfordított rend. És tessék ma megpóálni ezt az étkezési módot jó társaságban.

A Havái szigeteken ugyan ma is ilyenformán étkezik két-két egyén nem is tálból, hanem serlegről. A nemzeti étel valami ragadós, kocsosanyamé anyag, melybe a szigetlakók be mártják három ujjukat s ily adagokban kebelezik be még a királyné asztalánál is. És mindez csak szokás dolga.

Az antik Görögországban eleinte nem tartották erkölcsös dolognak hidegen inni az italo-

Mai lapunk 6 oldal.

ságának védelmére szenteli erejét. Eljött tehát az idő, mely megszüntette a néppártot, papok pártjának deklarálni. Kezresztény elvek védője az, nem egy kaszt pártja; Magyarország keresztény jellegének megőrzésére, a lelkiismereti szabadság, a hit és ker. erkölcs védelmére alakult e párt és nem a béke feldulására, mint azt a liberalizmus szabadossága minduntalan hangoztatja.

Szél Kálmán beszédje nyereség a néppártra. Magyarországnak nem csupán ragyogó tollu publicistáját, de egyszersmind nagynevű politikusként hozta a néppárt zászlaja alá e beszéd. Kaas Ivor báró belépése a néppártra, felelet volt Szél Kálmán beszédjére.

Egyről-másról.

E lap márczius 31-iki számában igen figyelemre méltó ezikk jelent meg a jelenlegi városi kórház helyén építendő hármass középület tárgyában. A mindennapi életből vett gazdag tapasztalat, a helyi viszonyok alapos ismerete jellemzi e sorokat, s mégis, a komolyan gondolkozó legnagyobb bámulatára, a helyi lapok egy ily. városunkat nagyon is közelről érdeklő ügynek a sajtó útján való megvitatásába bele nem bocsájtkoznak. Az eszmék nemes harcza, a közönség előtt lefolytatott eszmecsere talán közelebb hozná a tervet az előnyös megvalósuláshoz, s így a társadalomnak erkölcsi, sőt talán a nagy közönségnek még finansziális hasznát is hajtana. Nem akarom provokálni a helyi lapok hozzájárulását e tárgyhoz, véleményem szerint azonban még sem ártana e gondolatla publikumot megbarátkoztatni.

Belekaptam a megrovási kalandba, hát folytatom is. Nemrégiben a Fazekas-utcában jártam, hol az egyik ház falán nagy tábla hirdeti, hogy a házban cselédhelyező intézet van. Ez még nem volna baj, ha hozzá nem járulna az a

kat, később a hideg ital utáni vágy szokássá tette az italok behűtését végre szenvedélylyé lett a hideg italok szeretete, hogy már bele is tettek jégdarabokat, a mi különben borközi állapotban ma is szokás.

Igy van ez nemcsak az étkezésnél, hanem az ezeket követő társas szórakozásoknál is, hogy a vágyak keltik a szokásokat, a szokások pedig gyakran szenvedélyekké fejlesztik a vágyakat.

Zene és tánc azok a szórakozások, melyek a társas étkezést kísérték a legrégebb időkben is. Hivatott zenészek, énekesek, tánczosok és tánczosnők mulattatták a társaságot, mig nem vágyát érezvén a testi szervezetre jó hatást gyakorló rytmikus mozgásnak, idővel maga a társaság is zenéléshez tánczolásához fogott. És hogy ez a szokás főleg a táncz terén szenvedélylyé fokozódott, arra nemcsak a vad néptörzsek tüzes nemzeti tánczai, de a civilizált világban tánczai is bizonyítékul szolgálnak.

Igaz, hogy keleti emler ma sem tánczol maga; általában ő kevésbé változtatja szokásait, mint a rohamvást haladó nyugati ember. Csodálkozott is a török követ a század közepén azon, hogy itt az uri rendek maguk tánczolnak. Meglepte nagyon, hogy tiszteletére rendezett mulatságon bemutatják neki a tánczosnőket; mikor aztán megtudta, hogy azok mind főrangú hölgyek, így szólta a háziasszonyhoz: „Lássá

körülmény, hogy állítólag ugyanazon házban lakik egy lélekfűfár is. Ezt már még sem tartom rendjén való dolognak. Hisz tudjuk, hogy a mai cseléd, ha nagy nehezen összekuporgat néhány fillért, nagyon szívesen keres ürügyet arra, hogy helyét elhagyja s még pénze tart, a szállásadónál könnyű világot éljen. Az ily szállásadóné háza valóságos bünbarlang, a legtöbbször tanyája a feleslett életnek, erkölestelenségnek. Hogy „a heverés az ördög párnája“, az ily cseléditányákon válik legigazabbá. A faczér cseléd garasa a busásan felszámított tartásdíj fejében elfogy, lassanként adósságba keveredik s a szállásadóné először szép, hízog és kecsesítő szóval rábeszéli, majd kényszeríti, hogy becsületének feláldozásával fizesse meg a neki dobott keserves falatokat. — Érdeklődjek egy kissé rendőrségünk e dolog iránt, talán nem művelek haszontalan munkát, midőn a sok irányban igénybe vett figyelmet a Fazekas-utca felé fordítom egy pillanatra.

Az ilynemű visszaélések megszüntetését illetőleg mindenestre sokat tehet a rendőrség, azonban cseléditörvényünk reformálása s a cselédügy kizárólagos tartásdíj kezelése az egyedüli mód a cselédmizeriák megszüntetésére.

Rendészeti dologgal foglalkozván lehetetlen fel nem említenem a mi czigányaink legutóbbi stiklijét. Nem beszélék rablásuk részleteiről, hisz elég bőven foglalkoztak ezzel lapjaink a hirrovatban. A ki látta azt a 11-es bandát, melyet a napokban kísért át a rendőrség az ügyesség börtönébe, leolvashatta arcukról egyéniségük sajátságos voltát. A cigány egészen más, mint a civilizált lakoságnak bármely rétege; még a legromlottabb, legelvadultabb alakhoz sem lehet ezt hasonlítani, azon sajátos, minduntalan megnyilatkozó czinizmusnál fogva, mely e fajt az egész világon egyaránt jellemzi. A legszigorubb, mondhatni embertelen óvintézkedésre van szükségünk e speciális rablófajjal szemben. De ha mindezeket tadasztaltuk ez ügyben, tapasztalunk kellett azt is, hogy mily óriási a különbség a csendőrség s a vidéki városok rendőrsége kö-

grófnó oly sok költséget fordított erre a mulatságra. Nem került volna sokkal többre, ha tánczosnőket hozat s megkiméli ezeket a főuri leányokat a táncz fáradaimaitól.

Vannak különben nyugaton is ellenségei a táncznak s ezek állítása szerint a tánczot csak azért hozták szokásba, hogy a férfi az illem látárain belül megölelhesse a nőt. Tény azonban, hogy a tánczot a társaság lesgzigorubb erkölcsbíró nénikéi, vagy a hogy Sipulus nevezné őket: az erényesösözök sem itélhetik el manapság, pedig ugyan nagyító üvegen át vizsgálják ott a hölgyek és urak kölcsönös magatartását és jól ismerik azt a sok apró-cseprő társadalmi szokást, mely a két nem kölcsönös bánásmódját szabályozza.

Ezek a szokások egyébiránt a különböző korokban a nőtisztelet fokmérői voltak, másként bánt a férfi a nővel a női méltóságot elismerő római világban, másként a nő szépségét tul dicsérő lovagkorban, másként a női szellemnek is hódoló roccoco korban és másként bánik ma a szeccessiós korban, mikor a társas szokásokban is a nőnek teljes egyenlőségre törekvő hajlamai szöknek szembe.

Érthető, hogy másképp közeledett a férfi a nőhöz akkor, mikor ez csupán a házi tüzhely őrzésére szorított s a kenyérvizselmet a férfi ütze csupán; és természetes, hogy másként

zött. Valóban, mintha nem is egy téren mozogna e két testület, pedig testvérek a szó legszorosabb értelmében. S nem csoda! Az idő repül s vele érlelődnek az államrendszer és társadalom modern alkotásai; csak a polgárok létérdekeinek legsarkalatosabb intézménye: a rendészet marad a százados penész között. Bántóan nyikorog a grépezete, hogy gúnyolja a szemlélő előtt a gazdát, mely sajnálja a kenő olajat s a szükséges javításokat. Pedig az öreg gépezet nem örök mobil. Egyszer csak nagyon megakad s megbeszálja magát a könnyelmű, fukar gazdán, a ki addig halogatja a javítást, míg végre kétszeres árát kell fizetnie. Le kell venni a rendőrségről a közigazgatási teendők békőit; hadd vigye diadálra hivatása zászlaját, melyet eddig ugyanis csak más hatóság segélyével tudtak lobogtatni. E kérdéssel tüzetesebben foglalkozni a közelmult idők eseményei után a városi képviselő-testületnek sem ártana; reá háramlik mindenkor a felelősség rendőrségünk balsikerei esetén.

Annyira belemertültem a rendészeti dolgokba, hogy a hét krónikájáról majdnem megfeledkeztem. Egy 21 éves ember öngyilkossága komoly figyelmeztetés a szülőkre az erkölcsi alap megvetésére s annak istápolására. De intő példa a fiatalágra is, nehogy elmerülve az élvezetekbe, kiöljék magukból a hitet, reményt s eldobják maguktól a legnagyobb kincsét: az életet. A küszöbön levő nagyhét a legalkalmasabb idő a magabaszállásra. A szeretet golgotháján erősödjük meg hitünk, hogy a hittel, mint leg-hathatósabb fegyverünkkel bátran szembeállhassunk a mindennapi élet zürzavarában léptenyomon található csábító inceskedésekkel.

Szemfüles.

A kórház telek kérdése.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Becsés lapjának mult heti vasárnapi számában egy közlemény jelent meg, a mely azzal foglalkozik, hogy miként lehetne szépen és csel-

közeledik a férfi a nőhöz ma, mikor ez vele versenyt küzd a létért de versenyzik vele egyebekben is. Talán gyöngébb figyelmesebb volt a férfi akkor, mikor a nők még nem tartottak nyilvános nemzetközi gyűléseket a teljes emancipáció tárgyában.

Ugy hallik, hogy Budapesten a villamoson nem állnak már fel a férfiak, ha hölgyek szükkölnének ülőhely hiányában, még ha e hölgyek öregek és gyengélkedő kinézésűek is. Érdekes probléma, hogy miként lesz ez a dolog a váradi villamoson? Annyit mondhatunk csak, hogy eféle szokások dolgában Várad rohamvást követi Budapestet. Ott például kiment a szokásból az udvarlás, helyébe lépett a flirt. És most nálunk is széltében flirtelnek.

Hát van-e különbség udvarlás és flirt között? „De még milyen!“ mondják a beavatottak és ekként magyarázzák a dolgot: Udvarlásnál a férfi a neki tetsző, kiválasztott hölgyet figyelmével árasztja ei, két fiatal lény keresgél, hogy egymás belső életével megismerkedjék. Vannak viták is, kellemes felelesek, finom eszmeharcok. Külsőleg semmiségek, de az alapjuk komoly, az egyesülést tüzte ki célul. Mind két fél hisz a győzelemben, fél a vereségtől s megmarad az ifjúkor szelidségének és ártatlanságának határain.

A flirt pedig olyanféle szerelmi játék a

szerűen felhasználni azt az óriási telket, melyen most a Városi Kórház épülete áll.

Sokféle tervet pendítettek eddig meg, de egy sem akadt még eddig, a mely oly sokak lelkében visszhangra talált volna, mint a legutóbbi, melyet a Fejérmegyei Napló cikkírója pendített meg. Mi vizivárosiak, legalább azok, a kikkel erről a dolgról beszélünk, mindannyian a legnagyobb örömmel hallottunk és olvastunk róla. Hiszen, a középületek tekintetében a viziváros a legelhagyatottabb Székesfejérvár valamennyi városrésze között. A belváros a középületek nagy részét magának hódította, a felső városnak van temploma, szép kaszárnyája, van ligetje, kettő is, iskolája három, ovodája, van a ráczvárosnak, az égett városnak, csupán a vizivárosnak nincs, mert hiszen a kórház, a mely most megszűnik, továbbá a két iskola ezek a mi nyilvános épületeink, a többi nyilvánosról meg jobb nem beszélni. Azokat ott hagyta a város büntfészeknek, gondoskodják tehát most már olyasmiről is, a mi javíthat, mert rontó elég van. Igaza van a cikkírónak, hogy akkora romlottság sehoh sem tapasztalható, mint azon a környéken. — Apró gyermekek, akik még jóformán az iskola küszöbére sem léptek, oly utálatos beszédekkel folytatnak, hogy az ember lelke borzad meg tőle. Az egyik nyilvános ház tulajdonosáról tudomásom van, hogy iskolába járó gyermekeit nem tartatja külön lakásban. Most már elképzelhető, hogy mit tanulhatnak ezektől a többi gyermekek, hisz a főgékony gyermeki lelket gyenge csirájában örökre tönkre telteti az a társalgás, a mit azoktól hallanak. Hallottam a vizivárosi iskola tanítóitól, hogy egy ilyen gyermek rövid idő alatt egész osztály tanulóit megtanította olyan dolgokra, a mely halálos holtig való kárt okoz testükben lelkükben egyaránt. Egész csomó tolvaj van köztük. Tavaly akadt köztük egy, a ki föl akasztotta magát egy czukorzsinigra, mert az édesanyjának nem tudott pár krajczárról beszámolni. A többi városrészes gyermekei közt is akadnak rosszak, a kikkel a szülőknek, tanítóknak egyaránt sok bajuk van, de azoknak rendszeresen inkább csak verekedés, bicskázás vagy ilyesféle

mulatni vágyó ifjak és lányok közt. „Játék, melynek betéte nem annyira két szív, mint inkább két hiúság. Veszíteni egyik fél sem akar, de nyerni sem.”

Ebből az is következik, hogy flirtelésből kevésbé lehet házasság, mint az udvarlásból. De akar flirt, akár udvarlás, az örök vonzódásnak meg kell nyilatkoznia férfi és nő között, mindeütt a kerek ég alatt. Nálunk ugyan nehezen minősítenék flirtnek vagy udvarlásnak az indián szerelmeskedést, hol a praire beláthatatlan térségén, a hold ezüstös fénye mellett, kilép sátorából az indián leány, a szerelmes ifjak pedig, kik a fű közt fekvve leselkedtek rá, megrohanják öleléseikkel. A választottat a lány csókkal, a nem választottakat arczúlitással fogadja s a helyzet azonnal tisztázva van.

Már a kamsatkai udvarlás sokkal gyöngédebb és körülményesebb; ott az ifju a házasság előtt pár hóval a kiválasztott leány szolgálata áll s mindentüvé híven követi.

A japánoknál meg a legnagyobb udvariasság volna az udvarlás. A menyasszony és vőlegény nem közeledhetnek, legfőlegbb verses vallomásokot írhatnak egymáshoz.

Amerikában a nők szokták megmondani a férfinak, hogy szeretik és férjül óhajtkák. Nálunk ezt szépen megköszönne a férfi világ.

Legkevésbé czeremóniának Kamerunban,

dolgok miatt akasztanak kereket a rendszabályokkal, a vizivárosi gyerekek rosszassága egész más gyökér hajtása. Ezt a romlottságot csak némileg is ellensúlyozni egyedül az apácák képesek. Nagyrabecsülöm én a tanítók buzgalmát, lelkiismeretes gondoskodását, de a bajt gyökerében kell megtámadni, akkor elriasztani, a mikor tulajdonképen még nem is jutott öntudatra, ezt pedig már az ovodában kell elkezdni, s ott sem tudja senki úgy megtenni, mint az apácák megteszik.

Azután az is nyilvánvaló dolog, hogy annak a helynek a környékére, a hol apácák vannak, az ő működésük általában nagy kihatással van. Nemcsak a gyermekekre, de magukra az öregebbekre is. Hány család lenne vallásosabb, következőleg lelkiismeretesebb, becsületesebb s így jobb polgára a városnak.

A cikkíró ur terve szerint együtt volna az árvalház, az aggok intézete és az óvoda, közepén egy park, vagy befásított hely, közepén a nagyobb szabású kápolna. Első pillanatra talán egy kissé soknak látszik, de később belátható, hogy rendkívül impozáns lenne az egész, és körülbelül a legszebb középületünk lenne az egész városban. A terület óriási, tehát kényelmesen elférne rajta, a mellett mind a három akár úgy állhatna, mintha egymáshoz semmi közük sem lenne. Ennyiben helyteleníteném a cikkíró ur indítványát, a ki mind a három épületet össze építette. Inkább szép volna, ha pavillonszerűleg építtetnének.

Azt hallottam több kelyről, hogy ezt a tervet nem szabad annyiban hagyni, hogy minél szélesebb körben kellene róla beszélni. Hadd legyen egyszer már a vizivárosnak is valamije. Vagy ha az intéző körök nem óhajtkák, vagy nem tartják kivételnek, mondják meg az okát is, hogy miért nem lehet. Mi vizivárosiak kérni és könyörögni fogunk, hogy a városi tanács kérésünknek helyt adjon.

Egy vizivárosi polgár.

a hol egyszerűen eladják a nőt. Az eladási ár világot vet a nők értékére. Legjobb esetben 1200 frt jár egy nőért. De lehet kapni egy tehénért, egy gyapjutarakóért, egy kovapuskáért, sőt 14 kapáért is egyet. Ugy látszik nem ment feljebb a nőnek az értéke Homér apánk óta, ki egy viruló nőt 4 marhára becsült.

De akkor legalább fizettek a lányért valamit, ma pedig nálunk az eladó lányra rá kell fizetni. Még pedig rendszerint alkuszik is a vőlegény s a dolgot csak az enyhíti, hogy a vevő legénynek fizetett vételár jegyajándéknak minősíthető. Az ajándékozás egyik legszebb szokása az emberi társadalomnak.

Legszebb, mert az önzetlenség jellegét viseli magán, a mit kevés társadalmi szokásról lehet elmondani. Csak az a sajnálatos, hogy ez a kiváló szokás legtöbb gondot és felfordulást okoz a társaságban. Kinek, mikor, mit és hogyan kell, lehet vagy szabad ajándékozni? mind főbenjáró kérdések. Músnan egy darab szalonát, kolbászt vagy egy koszuu hagymát ajándékoznak a primadonnának s ő azt hálás szívvel veszi. Nagy városban botrányos sértés lenne egy hagymakoszoru.

Társaságban bevett szokás, hogy a jó ismerős urak czukorkával kínálják meg a hölgyeket. De ha első látáskor, bemutatás után egy czukorkát nyujtana át egy hölgynek, ugyan

UJDONSÁGOK.

— Az Oltáreglyet kiállítás. Holnap reggel 9 órakor nyílik meg az egyházmegye szegény templomai között kiosztandó templomi szerelvények kiállítása a „Ferencz József nőnevelde” földszinti helyiségében. Az Oltáreglyet által rendezett kiállítást melegen ajánljuk a közönség figyelmébe. Megtekinthető vasárnap és hétfőn reggeli 9 órától este 6 óráig.

— A pénzügyi szakosztály e hó 4-én tartott ülésében tárgyalta Bóna József városi pénztári ellenőr kérvényét, melyben évi 500 korona működési pótlékot kér a maga részére kiutalványoztatni. A szakosztály a kérvényt pártolásra ajánlotta.

— Libits Adolf jobban van. Néhány nappal ezelőtt megirtuk, hogy Libits Adolf, József kir. herczeg jószágkormányzója nagybeteggen fekszik Palermóban. Mint Fiuméből táviratozzák, Libits állapotában javulás állott be, úgy hogy orvosai megengedték, hogy Palermóból elszállítsák. Libits külön hajón tegnapi érkezett Fiuméba, ahol József kir. herczeg villa Giusepejében helyezték el.

— Szépirodalmi matiné Székesfejérvárott. A székesfejérvári tóvárosi olvasókör Chalupka Bezső kezdeményezésére és Vörösmarty Mihály pusztanyéki szülőházának emléktáblája javára folyó évi április hó 16-án (husvét második napján) budapesti írók közreműködésével szépirodalmi matiné fog rendezni. Közreműködnek a fővárosból: Zempléni Árpád és Szentessy Gyula költeményekkel, továbbá Gara József, Bóna Béla, dr. Sziklay János és Chalupka Bezső (Sopronból) egy-egy felolvasással. A matiné a vendégek tiszteletére rendezett bankett követi és valószínűleg este táncmulatság a pusztanyéki emlékmű javára. Ugy értesülünk, hogy a budapesti írói körökből a nevezettekön kívül még mások is le fognak randulni ez alkalomból hozzánk, hol ez az első ily jellegű matiné lesz, melynek fényes sikere érdekében a rendezést vezető tóvárosi olvasókör minden tőle telhetőt elkövet.

illetlen dolgot követne el társadalmi felfogás szerint, ép úgy, mintha valamelyikünk négy szál jó koporsónak való deszkát ajándékozna jó emberre névnapjára; holott ugyanez az ajándék a kínaiaknál legnagyobb udvariasság jele, mert azt tartják, hogy azok a koporsó deszkák hosszú életet biztosítanak a tulajdonosnak.

Egy-két példából is kitűnik, hogy a kötetekre menő társadalmi szabályt kell ismernie annak, ki az ajándékozás szokását gyakorolja, még ha az ajándékozás szívjószágából, szolgálatkészségből vagy hálából fakad is.

Pedig származik ez a szokás tisztátlanabb forrásokból is. Azért követi oly gyakran egy másik kevésbé önzetlen társadalmi szokás: az emberszólás.

Van-e ki ezt a szokást nem ismeri? Retentő hatását a társadalom minden tagja érzi. Még egy olyan nagy, hatalmas ember, minő Deák Ferencz volt is érezhette, oly erős vonásokkal ecseteli gyámleányához, a mostani Széll Kálmánéhoz írt levelében: „Gyűlölség, harag és felbőszült emberi szenvedélyek egész csoportja nem dultak föl annyi becsületet, nyugalmat és boldogságot — írja ő — mennyit az emberszólás, néha mint gyáva gonoszság eszköze, gyakran egyedül csak mulatságképen, unalom üzésre, mosolygó arczczal könnyelműleg meggyilkol.

— **A kereskedelmi iskola tanulmányutja.** A székesfehérvári felső kereskedelmi iskola hallgatói tegnap este a 1/2 10 órai gyorsvonattal indultak el az olaszországi tanulmányutra, dr. Földi Miksa igazgató vezetésével. Az utazásban Pék János, Schmidt Zsigmond és Vértés József tanárok kísérik az ifjakat.

— **A városház átalakítása.** Régi panasz — melynek orvoslása még sokáig csak óhajtsá marad — hogy az ósdi városház immár sehogy sem képes a fokozottabb követelményeknek megfelelni. Hogy a hivatalok egy része, bérelt helyiségekben szorong, az még kisebb baj; a nagyobb a tühetlenebb az, hogy a főbb hivatalokat befogadó városháznak ugyszólván egyetlen szobája nincs, mely rendeltetésére teljesen alkalmas lenne. Mind szűk, mind sötét s a mellett mégis tulszuffolt. Még az ijesztően zaporodó aktáknak sem tudnak helyet találni a hivatalnokok pedig maig sem tudják, hogy miképpen osztozzanak meg azon a rossz, de csekély levegőn, melyet lélekzési czélokra szoktak munkájuk közben fölhasználni. Kétségkívül legkevésbé irigylendők a rendőrségi tisztviselők, elsősorban a II-od alkapitány sorsa, ki nyomorult odujában kénytelen gyakran a tisztaság szempontjából leginkább kifogásolható elemekkel, órák hosszáig tárgyalni. A főkapitány e tárgyban nemrég egy panaszos beadványt intézett a tanáchoz, kérve, hogy e tarthatatlan állapoton sürgősen segítsenek. A tanács megbizta a főmérnököt, hogy a legszükségesebb átalakításokról tervet készítsen, s azt a költségvetéssel együtt terjessze be. A terv elkészült, s tegnap a tanácsülés elé került, mely azt véleményezés végett kiadta az építészeti szakosztálynak. Ezen terv szerint a nagy termet kisebb szobákra osztanák, s a többi helyiségek beosztásán is változtatnának, összesen 2000 firt költséggel. A terv keresztülvitele esetén a városi közgyűléseket ezentúl a tüzőoltó-örtanya dísztermében tartanák, melyhez megfelelő mellékszobák állanak rendelkezésre. Nem állítjuk, hogy ez teljesen kielégítő megoldás lenne, de jobb híján elfogadhatónak valljuk. Különösen nyári időben, a városi szin-

Bizony-bizony sok zivatarnak volt már okozója ez a társadalmi szokás a múltban és sok zivatarnak okozója ma is. Ezért már vér is folyt, nemcsak köny, elég. Okozott már nem egy háborút a pletyka, és okoz ma is nem egy párviadalt.

Mind azt bizonyítja, hogy a társadalmi szokásoknak egyaránt rabja a férfi, mint a nő. És, hogy rombolásban ép úgy mint alkotásban, egyenlően hatalmasok a társadalmi szokások. Nem is csoda, hisz oly számosan vannak, hogy bölcsőtől a sirig ellepik az életutat, megirányítják a társas életet mindenütt, a fonótól kezdve az udvari bálig. Sarkalnak sok jóra, szépre; de olyan bűnökre is ragadhatják az embert, a miiket különben szivből utál.

A bölcs erre azt mondja: „A társaság gyengévé teszi az embert az által, hogy megfosztja a saját belátása fölött való rendelkezés jogától“. De ő könyvei közül beszél. A társaság embere, — ki már nagyon sokszor érezte az emberi természet alkalmazkodó képességét — nem itél ily szigoruan. Ő a társadalmi szokások kedveért inkább lemond függetlensége egy részéről: semmint kietlen magányba száműzze magát.

(Vége.)

ház, mindenesetre célszerűbb lenne az élénkebb menetű tanácskozásokra, de hát ebben a dologban sokkal konzervatívabb a gondolkozásunk, semmint illetően merész újítást indítványozhatnánk.

— **Kérelem a nagyközönségre.** A „Székesfehérvári Önkéntes Tűzoltó-Egylet“ működő csapata már régóta érzi hiányát oly eszköznek, melylyel tűzvész esetén a magasabb épületeket, vagy kazalokat kevésbé veszélyeztetett helyről szabadon oltani, támadni vagy védeni lehet, mivel a fálhoz, vagy kazalok oldalához támasztott esetleg a magasabb épületek egyes részeibe akasztható létrák, eltekintve attól, hogy az elégséges veszélnek is ki vannak téve, nem nyújtanak oly biztos teret és támpontot, melynek alapján az oltási, vagy védekezési művelet kellő sikerre vezetne. Magától érthető azonban, hogy egy 16—18 méternyi magasságig tetszés szerint beállítható, kevésbé veszélyeztetett s mégis közvetlenül a vészhelyén szabadon elhelyezett *toló-létra* meglepő sikerrel s biztos eredménnyel használható magasabb épületek égésénél, vagy nagyobb tüzeseteknél is úgy az oltási, miként a védekezési műveletekre. Ilyen gépszerkezettel ellátott, toló-létrákkal manap már minden nagyobb város tűzoltósága rendelkezik hazánkban is, s annak célszerűsége és használhatósága kétségen felül áll. Egy ilyen létrát óhajjt beszerezni tűzoltó egyletünk is, de mivel saját erejéből ezen 1600—2000 korona fedezetet igénylő toló-létrának beszerzése képtelen, a nagy közönséghez fordul, kérve, hogy kiki tehetése szerint adományozzék a nemes közönségre. Az adományok Reé István főkapitány címére küldendők.

— **Halálozás.** Id. Klauz János, dr. Klauz György püspöki titkár édesatyja, e hó 6-án a somogyeyi *Karadón* elhunyt. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak, maguk valamint az összes rokonság nevében fájó szívvel jelentik, hogy forrón szeretett jó édesatyjuk, testvére, apóánk, nagyatya és rokonuk id. Klauz János f. évi április hó 6-án d. u. 1 órakor, hosszas betegeskedés és a haldoklók szentségeinek ajtatos felvétele után, életének 71-ik évében az Urban elhunyt. A megboldogult hült tetemei f. hó 8-án d. u. 3 órakor, a róm. kath. vallás szertartásai szerint fogtak a gyászszobából a róm. kath. temetőben nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat a megholtak lelki üdvéért április hó 9-én reggel fél 8 órakor fog a helybeli plebánia-templomban a Mindenhatóknak bemutatni. — Karad, 1900. évi ápril hó 6-án. Az örök világosság fényeskedjék neki! — Gyermekai: Dr. Klauz György, Klauz Teréz, férj. Nagy Sándorné, Klauz János, Klauz Alajos, Klauz Juliannak. Testvére: Klauz Inre. Menye: Ifj. Klauz Jánosné, szül. Pálkás Mária. Veje: Nagy Sándor. Unokája: Nagy István.

— **Megy a szekér.** . . . Az Ur ezerkilencszázadik évében, április havának 7-ik napján délután 4 órakor egy természetes szekér állott meg a hajdan való tejfűlős-köz, most Szt.-Imre-utca egyik háza előtt. A szekérről három marczona, piros hajtókás öltözötű férfi ugrott le, kik nehéz, komoly léptekkel vonultak föl ama ház emeletére. Ott egy kisebbszertű szobába nyomultak, hol a gazda szolgálattevő frájjai lakozának. A szoba egyik szögletében tetten ágyon pihent egy ifju leányzó, kit messze idegen országhól hoztak ide a szerző asszonyok, hogy a gazda magzatait német szóra tanítsák. A leányzó beteg volt. — Gyöngye teste forró lábzan reszketett és tele volt ama ijesztő piros foltokkal, melyet skarlátnak neveznek, mivel színére a skarláthoz hasonlatos. E nyavalya felette ragályos ugyan, de a három piros hajtókás férfiak mindazonáltal az ágyhoz merészkedének, mivel ők rettenhetetlenek valának. A beteg leányzót felöltöztették, fekvő párnáit batyuba kötözték, aztán pedig a leányzót úgy, mint a batyut kivitték és fölrakták a kapu

előtt álló természetes szekérre. Nem puha vackokra és nem lágy ülésre helyezték a leányzót, bár beteg volt, hanem keresztbe tett szál deszkára, mint szokás volt in illo tempore az elítélteket — és *őpen azét*, mert beteg volt. Mintán pedig elhelyezkedének, a természetes szekér a bámészakoló népség sora között megindult.

Talán a veszthelyre, hóhér elébe?

Nem. Az ugynevezett járványhórházba, melyet a humánus érzületű nemes magisztrátus, megértve a kor intő szózatát, a veszedelmes nyavalyákban sinlődők számára emeltett a vasuti állomás táján. A szekér ugyanis nem a hóhér szekere volt, hanem a városi tűzoltóságé s ama piros hajtókás férfiak nem a hóhér pri-bekjei, hanem a városi tűzoltói valának. Ugy-szintén a leányzó sem valamely halálra ítélt személy volt, csupán egyszerű — ugynevezett — fertőző beteg. Ha halálraitelt lett volna, nem rakták volna most e fahordó szekérre, mert a halálraitelttekhez kiméletetebbek a hivatalos emberek.

Szóval, a beteg leányzót elvitték ama bizonyos járványkórházba. Elvitték a fahordó szekéren, hideg, csöpörgős időben, szájátó népség csudájára, a szent emberszeretet nevében. Otthon nem hagyhatták, mert veszedelmes volt, szélmentes, csukott kocsiba nem tehettek, a mint hogy nem tehetik ezután sem a hozzá hasonlatos betegeket, mert az e czélra javasolt betegszállító kocsit tervét e legutóbbi közgyűlés a polgármester ur indítványára elvetette.

És mért ne vetette volna el a közgyűlés? Nem becsebbe-e az az ötszáz forint holmi nyavalyás emberéletnél? Mikor annyi sok az ember és az ötszáz forint oly kevés!

Tanulság: Sose legyünk fertőző betegek!

— **A díjnokok öröme.** Többször tanujelét adta már Plósz Sándor igazságügyminiszter annak, hogy az ő ressortjában dolgozó rapidíjasok érdekeit szíven viseli s minden lehető el-követ helyzetük javítása érdekében. Ujabbán is rendeletet bocsátott ki az egyes járásbíróságok vezetőihez, valamint az irodáigazgatókhoz, melyben tudatja, hogy minden olyan rapidíjas, ki naponta 20 oldalnál többet másol, a huszon főtől oldalakért 10 fillér külön díjazásban részesítendő, a kezeléshez beosztott rapidíjasok már a 15-ik oldal után lesznek külön honorálva. A rendelet még több aprólékos dologról megemlékezik, melylyel az igazságügyminiszter azt akarja elérni, hogy a szorgalmasabb munkájukért és szorgalmukért méltánylásban részesüljenek s miután ezekről kimutatás is fog felterjesztetni bizonyos időközönként: az esetleges kinevezéseknél is előnyben részesülnek.

— **Az utazóközönség érdekében** a magyar államvasutak igazgatósága rendeleti uton akk'p intézkedett, hogy az utas a XIV. zónára szóló jegyét annak érvényességi idején belül, a jegyven-tel nem tüntetett és más irányban fekvő állomásra is használhatja. Hogy azonban a jegy a XIV-ik zóna jegyén megnevezett állomáson tul is figyelmebe vetessék, az utas ezt a vonatvezetőnek meg a jegy-állomáseléréselőtt bejelenteni köteles. Az I. XIII. terjedő zónákon szintén érvényesíthető a jegy más, mint a jegyén megnevezett állomásokra, az utas azonban minden esetben köteles a vonat-vezetőnek bejelenteni. Pótlólagos fizetés egy esetben sem teljesítendő.

— **Öngyilkosság.** Hermann Cs. János 58 esztendősz *zámolyi* földműves gazda tegnap reggel az istállóban felakasztotta magát. Az öngyilkosságot látogatába érkezett leánya, *Kalmár* Jánosné vette észre, ki az öreget mindenképp hasztalan kereste, s végre az istállóban akad rá holtan. Hermann, ki meglehetősen rendezett viszonyok közt élt, valószínűleg buskomorsághól követte el az öngyilkosságot.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazoknak, kik fejlethetetlen férjém temetésén megjelentek, a ravatalra koszorút helyeztek, vagy bármilyen módon fájaldalmamat enyhíteni törekedtek, fogadják ez uton is hála-köszönetemet. Székesfehérvár, 1900. Április 7-én. Özvegy Krizsány Adolfiné.

— **Egy teljesen jó karban levő rövid zongora** amerikai keresztúros szerkezetű — jutányos áron eladó, esetleg részletfizetésre is. — Bővebb értesítés a kiadólivaltalban nyerhető.

Irodalom.

A veszprémi püspökség római oklevéltára.

(1276—1415.)

Oklevéltár, régi, sárga, elavult okmányok gyűjteménye, ki olvasna el ilyesmit ma? ki foglalkoznék ily száraz dologgal örömeit ki forgatná az ósdi lapokat élvezettel? Az a néhány önfeláldozó, fáradhatatlan tevékenységet kifejtő történetíró és tudós, kik a rég letűnt idők megismerésében fáradoznak, hogy azután fáradságos kutatásuk eredményeit az emberiség közkincesivé tegyék? Igen azok élvezettel és örömmel merülnek el az oklevelek olvasásában, minden egyes újabb, vagy a régieket kiegészítő, felvilágosító adatnál örömet öltenek és talán ez képezi fáradozásuk legnagyobb jutalmát. Pedig de sok érdekes és értékes adat nyugszik e megsárgult lapokon. Ezek a holt betűk őrzik meg legbívvebb a régi események emlékét és ezeknek segítségével alkothatunk magunknak hű képet a régi idők embereiről, eseményeiről és mozgató eszméiről. Ezek állítják elénk a letűnt kort, ezek nyújtanak felvilágosítást a kor eseményeiről és szereplőiről, úgy az egyesek, mint a testületek életéről és viszonyairól. Az egy megyére, egy városra vagy egy testületre vonatkozó okleveleket egybegyűjtve elénk tárul a megye vagy város, avagy a testület történetének és életének minden fontosabb mozzanata. Már e tekintetből is igen nagy fontosságú és czélszerű a régi idők tanuinak megőrzése és összegyűjtése az utókor számára.

Nem régiben alkalmam volt egy ily nagyszabású oklevélgyűjteménnyel megismerkedni. A veszprémi püspökség római oklevéltárának II. kötete került kezembe. Szívesen tanulmányoztam és olvastam és nagyszabású munka jelen kötetét, mely a Szent István alapította hajdan nagy kiterjedésű egyházmegyére vonatkozó adatokat öleli fel 1276-tól 1415-ig. Nem szándékozom én e kiváló könyvnek kritikái tagolásába és méltatásába bocsátkozni, megtették ezt már az arra hivatottabbak, kik az oklevéltárnál és történelemmel szakaszerűen foglalkoznak. És csak egyszerűen magáról a könyv tartalmáról akarok szólni és főképen a mai székesfejérvári egyházmegyét érdeklő adatokat szándékozom bővebben kiemelni, mint a melyek bennünket is közelebbről érdekelnek.

A székesfejérvári püspökség a jelzett korban még nem állott fenn, hanem jelenlegi területe a veszprémi püspökség kebelébe tartozott.

Ez okból az oklevelekben számos a fejérvári régi káptalannal foglalkozó vagy pedig az egyházmegyét más tekintetben érdeklő eddig ismeretlen adatot találhatunk.

A munka bevezetését az összes oklevelek egységes foglalata adja. Első sorban is a veszprémi püspökökkel foglalkozik; felsorolja őket, amint egymásután következtek a püspöki széken, elmondja a róluk megemlékező okiratok nyomán tetteiket, egymás közötti versengéseiket, a pápai és királyi udvarral folytatott ellenségeskedéseit.

Ép ezen korszakban hazánkban a belvilongások uralkodtak, a későbbi időben pedig a magyar királyi udvar és az apostoli szentszékek között állt be vizálykodás; ezekről is bő tudomást szerezhetünk magunknak a munkából. Majd a pápai reservatiók és supplicatiók ismerettségére tér át s a pápai adók kivételét is ismerteti. A reservatiók alatt azok pápai intézkedések értendők, melyekkel a pápa bizonyos egyházi javadalmak adományozását magának tartotta fenn a rendes szokástól eltérőleg. Ennek köre kezdetben csekélyebb volt, de folyton és fokozatosan kiterjedtebbé vált. A pápai reservatio ellen a királyok eleinte nem foglaltak állást s csak ritkán történt meg az, hogy az adományost megakadályozták javadalmának elfoglalásában, ekkor is csak a személy ellen volt kifogásuk és nem az adományozási jog ellen. 1403. augusztus 9-én azonban Zsigmond király IX. Bonifác pápának felmondta az engedelmességét és az egyházi javadalmak adományozási jogát a koronának igényelte. A supplicatiók pedig a papok és világiak részéről javadalmak kintetése, kiváltások, kegyelmek és dispensatiók elnyeréséért a pápához intézett kérések. Az oklevelek e csoportja az egyház ezen időbeli állapotáról nyújt igen érdekes felvilágosítást. Elénk tárulnak az egyházi javadalmak betöltése körüli versengések és vizálykodások, a pápai és királyi udvar közötti összeütközések, az egyházi javak birtoklása és az egyházi méltóságok viselése körüli szabálytalanságok és rendellenességek, némely egyházi férfiak három, négy javadalmat is egyesítettek kezeikben.

A bevezetés után két kimutatás következik: egyik a veszprémi egyházmegye XIV. századbeli plebániáit, a másik az egyházmegye területén levő monastorokat és szerzetes házakat sorolja fel.

Igy nagy vonásokban bemutatva a könyv tartalmát, áttérek azon oklevelek ismertetésére, a melyek, mint már említettem, főképen a székesfejérvári régi káptalannal vonatkozólag szolgálnak sok, eddig csak csekély részben ismert adatot. Fontosak és érdekesek ezen adatok, mert a között pápai adománylevelek, reservatiók és supplicatiók alapján a káptalan tagjainak névsorát, mely eddig csak hiányosan volt ismeretes, majdnem teljesen össze lehet állítani. De értékesek az oklevelek még azért is, mert belőlük egész világosan kintünk és bebizonyítható, hogy Fejérvárt, ellentétben azon véleményekkel, melyek Fejérvárt négy káptalannal gazdagítják, csakis két káptalannal volt t. i. a Szűz Máriáról nevezett nagy káptalan és a szent Miklós káptalan. Nem képzeltető ugyan az, hogy az 1276-tól 1415-ig terjedő idő alatt ne történt volna üresedés a többi káptalanban is, már pedig ez esetben a pápai hullákban a betöltésről szó lenne. Végig olvasva a számos kinevezési oklevelet, csakis a Szűz Máriáról nevezett káptalan és a szent Miklós káptalan nevével találkozunk és sehol sem találjuk nyomát annak, hogy e két káptalanon kívül még valamely harmadik vagy negyedik is létezett volna. Hanem igen is volt számos oltár javadalom, mint a szent Imre, szent Katalin és szent Benedek oltár javadalmak s e javadalmakat mindig a két káptalan tagjainak egyike bírta. Talán ez szolgáltatót alapot a fent említett téves véleményre.

A szent István által alapított nagy káptalan kiváltságairól már több ízben volt szó, különben pedig Fejérmegye történetének második kötete bő és részletes felvilágosítást nyújt erre nézve. E helyen tehát nem részletezem azokat, csupán csak azoknak a felemelítéséről szorítkozom, a melyekről a jelen munka oklevelei megemlékeznek. Így 1366-an V. Orbán pápa Péter prépostot felhatalmazza a főpapi süveg és pásztorbot használatára; 1374-ben XI. Gergely Zudar Imre fejérvári prépostnak hatalmat ad két kanonoki stallum betöltésére: XXIII. János pápa pedig 1411-ben tizenkét kanonoki stallum betöltését bizza a prépostra. 1413-ban XXIII. János pápa a káptalan azon régi kiváltságát, mely szerint az közvetlenül az apostoli szentszéknek van alávetve, megerősíti. 1414-ben pedig ugyanezen pápa azon kiváltságban részesíti a fejérvári prépostokat, hogy a káptalan

tagjai és papi személyzete fölött püspöki joghatóságot gyakorolhassanak. A prépostot a káptalan választotta és a pápa csak megerősítette. A préposti méltóság kiváltsága mellett bizonyít az is, hogy több esetben bírta azt bíbornok is. XI. Benedek pápa 1304-ben a prépost személyétől megkivánja, hogy az magyar származású „de regno Ungarie oriundus“ legyen.

A kanonoki javadalmak adományozását e korban eleinte teljes joggal a pápa gyakorolta, későbbben azonban már a választást a káptalanra bízta s csak a megerősítéseket tartotta fenn a maga számára. Azonkívül meg volt a pápának a reserválási joga s ezzel igen gyakran élt. Egyes királyok és főurak supplicatióval fordultak a pápához pártfogoltjaik érdekében, több ízben pedig a pápa saját akaratából egyes méltóságokat gyakran még megüresedés előtt reservált bizonyos egyházi személyek részére. E reserválások miatt azután, mint az oklevelekből kintünk, számos per és összeütközés keletkezett. Megtörtént az, hogy a pápa reserválta a méltóságot, a káptalan pedig a reá ruházott hatalomnal fogva másnak adta s így egyszerre ketten, sőt hárman is igényt tartottak a megüresedett stallumra. Ily vizálgatokról és perekéről számos oklevélben tétetik említés.

Az egyházi állások jövedelmeiről is foglaltunk alkothatunk magunknak a következő adatokból: 1343-ban egy oklevél egy oltárjavadalmat 15 ezüst márkára becsüli. 1392-ben a szent Miklós káptalan prépostja 250 arany forint jövedelemmel bír, egy kanonoki jövedelem pedig 50 arany forintot tesz ki.

A káptalanra és prépostságra vonatkozó dolgokon kívül felemelítendő még a bucsuengedélyek. Így a csodói és 1400-ban az ersei templomok részére engedett bucsuk, 1366-ban a káptalani templom bucsuengedélye, hol Szent János, szent András, szent Márton és sok más szent ereklyéje őrizetik. 1371-ben a szent Katalin káptalan bucsuja. Érdekesek továbbá a pápai adóajástromok is, mert felsorolják az összes létező plebániákat.

A legérdekesebb azonban az, hogy a között oklevelek nyomán csaknem teljesen összeállítható a káptalan tagjainak névsora. Mint történetileg fontos dolgot érdekesnek tartom rövid összeállításban közölni. Mint prépostok említettnek: 1290-ben Theodorus, 1299-ben Gergely, ki egy szerszmind esztergomi érsek is volt, 1309-ben János, 1322-ben László, 1324-ben András, 1331-ben Tatamér, 1360-ban Péter, László fia, 1371-ben Zudar Imre, 1391-ben Zudar János, 1407-ban Miklós, Jakab fia, 1410-ben János bíbornok, ennek gyors halála után András bíbornok, 1411-ben Benedek, Mihály fia, 1366-72 között még István, majd György említették mint prépost.

A szent Miklós káptalan prépostjai közül csak Rufus Jakab és Albisi Mátyás, Péter fiáról tétetik említés 1395-ben. A kanonokok sorrendje pedig a következőkkel bővül: 1304. Beda, 1395. Mór, Mórócz fia, 1414. Visontay János. Egy 1333-ban kelt oklevél pedig az egész káptalant felsorolja. Fekete Miklós rector, Chaba István, Ders fia István, Péter fia István, Herwek fia Péter, Pál fia Tamás, Erew János, Seha fia Egyed, Pothew, Batisz György, Péter fia Miklós, Gombos Péter.

A nagy káptalan kanonokjainak névsorát egész terjedelmében igen hosszú volna leközölni, azért erről csak annyit, hogy 1322—1416-ig terjedő oklevelekből és pápai bullákból a kanonokok sorrendje kevés hiánnyal teljesen chronologice összeállítható.

E rövid, töredékes ismertetésből is látható, hogy mily érdekes adatokat foglalnak magukban a pápai levéltár oklevelei s fontosságukat csak emeli az, hogy habár hazai levéltárainkban sok helytörténeti adatot és birtokosváltozást találhatunk, de a vezérlő személyeket, ezek tetteit, a művelődéstörténet nagy eseményeit csakis ily gazdag és hatalmas levéltárból ismerhetjük meg. G-y.

Felölös szerkesztő: Chay Antal.

1544. sz. tk. 1900.

Árverési feltételek.

Székesfehérvári egyházmegyei kegyes alapítványok pénztára végrehajtónak, Hübner Rudolf végrehajtást szenvedő elleni 4000 frt, 800 frt és 2900 frt tőke s jár. iránti végrehajtási ügyében az 1900. évi április hó 27-ik napján d. e. 9 órakor ezen kir. törvényszék tkönyvi hatóság hivatalos helyiségében (Megyeházban) megtartandó nyilvános új árverésen árverés alá bocsátatik a székesfehérvári kir. törvényszék tkvi hatósága területén levő, Székesfehérvárott fekvő és a székesfehérvári 2392. sz. betétben A. I. 1., 2. sorsz. és 4374. 4375. hrsz. a. foglalt szőlő és lakház (Gugás pincze környék dűlőben) 2405 koronában ezenel megállapított kikiáltási árban.

Ezen árverésen a fentebb körülírt ingatlan becsáron alul el nem adható.

Árverezni óhajtok tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át mint bánatpénzt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezeihez letenni, avagy a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Vevő köteles a vételért három egyenlő részletben és pedig az elsőt az árverés napjától számítandó 1 hónap alatt, a

másodikat ugyanazon naptól számítandó 2 hónap alatt, és a harmadikat ugyanazon naptól számítandó 3 hónap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 5%-os kamatokkal együtt a székesfehérvári kir. adó, mint letéti hivatalnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

Vevő köteles az ingatlant terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adókat és átruházási illetéket viselni és az épületet tűzkár ellen biztosítani.

Vevő a megvett ingatlanak azonnal birtokába, az árverés jogerőre emelkedése után lép, a tulajdonjognak, vevő javára bekebelezése azonban csak a vételár és kamatainak teljes lefizetése után fog hivatalból elrendeltetni.

A mennyiben vevő az árverési feltételek bármelyikének a megsabott időben eleget nem tenne, az általa megvett ingatlanra az érdekelt felek bármelyikének kérelme folytán veszélyére és költségére, bánatpénzének elvesztése mellett újabb árverés fog elrendeltetni.

Székesfehérvárott, 1900. évi február hó 28-án.

A kir. törvényszék tkvi hatósága.

Kovács,

kir. tvszéki bíró.

Knazovitzky Béla,

kalap, uri és női divatárú raktára
Székesfehérvár, Nádor-utca.

A tavaszi idényre különösen felhívom a n. é. közönség szives figyelmét a következő czikkekre:

a legjobb angol, Nutria és olasz gyártmányu kemény és puha kalapok minden létező szín és formákban. Ingek, gallérok, közelők, zsebkendők, harisnyák és sétatálcák. Különlegességek sport és Tourista czikkokban.

Nyakkendőkben remek ujdonságok!

Valódi prágai glace, Buldog és szarvasbőr kesztyűk, női Zugblusok selyem, Delain, Zepfir stb. anyagból szövet, Trier ruhák fiuk és lányoknak. — Napernyők nagy választékban.

Az idényre való szükségletemet a fenti czikkekből még az áremelkedés előtt kötöttem le. a mi lehetségessé teszi részemre, hogy nagy választékkal, jó árukkal, különösen pedig jutányos árakkal álljak a m. t. vevőim rendelkezésére.

A

„FEJÉRMEGYEI NAPLÓ“ KIADÓHIVATALA

DEBRECZENYI GYULA könyvnyomdájában

Székesfehérvár, Iskola-utca 4. szám.

Mindennemű nyomtatványok gyors és pontos elkészítése jutányos áron.